

Afstemming onderwijsdoelen: kennisrijk met respect voor de architectuur van het gemoderniseerd secundair onderwijs

Advies over visienota 'Afstemming van de eindtermen in het secundair onderwijs op de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs'

Vlaamse Onderwijsraad

Simon Bolivarlaan 17

BE-1000 Brussel

T +32 2 219 42 99

www.vlaamseonderwijsraad.be

info@vlor.be

Advies op eigen initiatief

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 12 februari 2026 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: werkgroep Afstemming eindtermen so op 16 en 30 januari 2026 onder voorzitterschap van Dominiek Desmet

Dossierbeheerder: Marleen Colpin

Inhoud

1	Situering	2
2	Bijdrage aan proactieve denkoefening over afstemming onderwijsdoelen.....	2
3	Uitgangspunten.....	3
4	Krachtlijnen voor afstemming.....	3
4.1	Doorlopende leerlijn basis-secundair	3
4.2	Kwaliteitszorgcyclus.....	4
4.3	Eigenheid secundair onderwijs	4
4.4	Proces en invulling afstemming.....	5
4.5	Zorgvuldige communicatie	5
5	Doelen voor specifieke doelgroepen	6
5.1	OKAN.....	6
5.2	Buso	6
6	Participatie in ontwikkel- en beslissingsproces	6
6.1	Wijzigingen aan de regelgeving.....	6
6.2	Aanbevelingen voor het vervolg van het traject.....	7
	Bronnen	8

1 Situering

Op 14 november 2025 keurde de Vlaamse Regering de visienota 'Afstemming van de eindtermen in het secundair onderwijs op de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs' goed.¹

Met deze nota wil de Vlaamse Regering verder inzetten op het versterken van de onderwijskwaliteit in het leerplichtonderwijs. Dat doet ze door het proces op te starten om de minimumdoelen voor (de eerste graad van) het secundair onderwijs af te stemmen op de nieuwe minimumdoelen van het basisonderwijs. De eerste stap is een herziening van de ontwikkelprocedure die moet toelaten om in de toekomst de geldende doelen aan te passen en om te vormen naar kennisrijke minimumdoelen. De visienota schetst de aanleiding, het belang van een afgestemd doelenkader en de criteria voor de doelen, de nood aan een aangepaste procedure en een indicatief tijdspad.

Noot over de terminologie: in dit advies gebruiken we voor de door de overheid vastgelegde onderwijsdoelen voor het basisonderwijs de term 'minimumdoelen', voor het secundair onderwijs 'eindtermen', conform de terminologie in de geldende regelgeving op dit moment.

2 Bijdrage aan proactieve denkoefening over afstemming onderwijsdoelen

Het is positief dat er nu al proactief nagedacht wordt over de afstemming van de eindtermen secundair onderwijs, om voorbereid te zijn voor het moment waarop de eerste generatie leerlingen voor wie de minimumdoelen basisonderwijs het kader vormen, instroomt in het secundair onderwijs.

De onderwijsdoelen (eindtermen, minimumdoelen) zijn steeds een prioriteit geweest in de werking van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Ze hebben een groot maatschappelijk belang en een grote impact op alle betrokkenen in het hele onderwijsveld. Daarom is het essentieel dat alle stakeholders betrokken zijn bij de totstandkoming ervan. Door zijn unieke samenstelling en rol is de Vlor uitstekend geplaatst om te participeren aan het beleidsproces dat leidt tot de onderwijsdoelen.

We vinden het daarom belangrijk om te adviseren over de visienota, die de eerste stap vormt van het proces van afstemming van de eindtermen secundair onderwijs op de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs. Met de boodschappen in dit advies wil de raad bijdragen aan de verdere invulling van 'afstemming' en de uitwerking ervan, onder andere de verankering van de ontwikkelprocedure in de regelgeving. We zetten daarmee de lijn verder van de eerdere adviezen van de Vlaamse Onderwijsraad over de eindtermen secundair onderwijs en de minimumdoelen basisonderwijs. We anticiperen daarmee ook op adviezen op sleutelmomenten in het proces en zeker over de doelen zelf.

¹ [Visienota 'Afstemming van de eindtermen in het secundair onderwijs op de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs'. 14 november 2025.](#)

3 Uitgangspunten

Voor de Vlor is het *essentieel dat het kader van de huidige eindtermen secundair onderwijs, de sleutelcompetenties, het uitgangspunt blijft*. Aan dat kader is lang en hard gewerkt door heel veel mensen met diverse expertises. De eerste versie werd al eens aangepast. Het heeft nu een draagvlak in de scholen en wordt consequent geïmplementeerd. Het secundair onderwijs implementeert sinds 2019 de modernisering van het aanbod en de inhoud (doelen). Het is om verschillende redenen niet wenselijk om nu een derde grote hervorming door te voeren. Volgens de resultaten van Talis 2024 is blijven met veranderende eisen van de overheid de op een na hoogste stressfactor bij leraren in het Vlaams secundair onderwijs.² Het is tijd om het vele *hervormingswerk te valoriseren en te evalueren alvorens bij te sturen*.

Binnen dat kader kan worden nagegaan welke ingrepen nodig zijn om de *doelen meer inhoudsrijk te maken* en hoe de kenniselementen afgestemd kunnen worden op de inhoudsrijke minimumdoelen van het basisonderwijs. Sleutelcompetenties en ‘kennisrijk’ kunnen samengaan. De principes van een kennisrijk curriculum, zoals uitgewerkt voor het basisonderwijs, kunnen geïntegreerd worden in het secundair onderwijs, met respect voor de eigenheid en architectuur van het secundair onderwijs.

Voor de uitwerking van de afstemming pleit de Vlor ervoor om de *procedure zoals die nu ingeschreven is in de codex secundair onderwijs grotendeels te behouden* en enkel een overkoepelende commissie toe te voegen die de haalbaarheid bewaakt.

4 Krachtlijnen voor afstemming

4.1 Doorlopende leerlijn basis-secundair

De Vlor heeft in zijn advies over de visienota over de minimumdoelen basisonderwijs gewezen op het belang van afstemming: “Uiteraard moet bij de concrete ontwikkeling van de minimumdoelen nagegaan worden waar aansluiting op het secundair onderwijs een reëel probleem vormt voor de leerlingen en waar en hoe dat kan worden aangepakt.”³

Het is logisch dat de beginsituatie in het secundair onderwijs afgestemd wordt op de eindsituatie van het basisonderwijs in functie van een doorlopende leerlijn vanuit het principe van volgtijdelijkheid. Daarbij moet rekening gehouden worden met de huidige structuur en de huidige situatie van het secundair onderwijs.

Het is belangrijk om tijdig die denkoefening aan te vatten en daarbij rustig en doordacht te werk te gaan met het oog op een kwaliteitsvol resultaat. Hierna doen we alvast enkele aanbevelingen voor het vervolg van het traject.

² Van Droogenbroeck, F., Simon, R., Almey, K., Faddar, J., Kavadias, D., Siongers, J., Spruyt, B., Te Braak, P., & Thomas, V. (2025). *TALIS 2024 Vlaanderen*. Vrije Universiteit Brussel.

³ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. [*Minimumdoelen met ambitie voor alle leerlingen basisonderwijs. Advies naar aanleiding van de visienota over de vaststelling van kwaliteitsvolle minimumdoelen in het basisonderwijs*](#), 23 april 2025.

4.2 Kwaliteitszorgcyclus

Het onderwijsveld draagt de toepassing van de kwaliteitszorgcyclus (PDCA, wat staat voor plan-do-check-act) hoog in het vaandel als essentieel kenmerk van kwaliteitsbeleid. Daarom pleiten we ervoor om die cyclus nu in eerste instantie te doorlopen, zowel voor de implementatie van de nieuwe minimumdoelen in het basisonderwijs, als voor de modernisering van de eindtermen in het secundair onderwijs.

Het kader van de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs moet nog geïmplementeerd en gaandeweg geëvalueerd worden. Die evaluatie zal ook meegenomen worden in het verdere afstemmingsproces, aldus de visienota. In de adviezen over de minimumdoelen voor het basisonderwijs toonde de Vlor zich bezorgd over de haalbaarheid van het curriculum en de mate waarin de minimumdoelen met voldoende diepgang kunnen worden bereikt.⁴ De Vlor schaart zich achter de intentie om het nieuwe kader en de doelen alle kansen te geven. We kunnen echter niet vooruit lopen op de verwachte veranderingen in het profiel van leerlingen die instromen in de eerste graad secundair onderwijs. Om ervoor te zorgen dat de doelen voor het secundair onderwijs effectief voortbouwen op de verworven kennisbasis vanuit het basisonderwijs, gaat een evaluatie van de minimumdoelen basisonderwijs best vooraf aan een aanpassing van de eindtermen voor het secundair onderwijs.

Ook in het secundair onderwijs is het huidige kader recent geïmplementeerd en moet het verder de kans krijgen om zich te 'zetten'. Het draagvlak bij het onderwijzend personeel is gegroeid. Leraren verdienen het om zich er verder in te professionaliseren en daar de vruchten van te plukken.

4.3 Eigenheid secundair onderwijs

De Vlor *benadrukt de intrinsieke waarde van het kader van de 16 sleutelcompetenties en de huidige eindtermen secundair onderwijs en vraagt dat zij het uitgangspunt blijven vormen*. We wijzen op het maatschappelijk debat dat voorafging aan het ontwikkelproces van de huidige eindtermen. Dat ontwikkelproces was lang en intensief en vele experts waren erbij betrokken.

Het kader van de huidige eindtermen is bovendien *geënt op de eigen architectuur van het secundair onderwijs*, die heel anders is dan die van het basisonderwijs:

- de gradenstructuur (met elke graad zijn eigen finaliteit);
- het studieaanbod dat opgedeeld is in domeinen en finaliteiten;
- het feit dat het curriculum door verschillende leraren gegeven wordt, op basis van het vakkenbesluit.⁵ Leraren secundair onderwijs hebben een ander profiel dan leraren basisonderwijs;
- de vertaling van beroepskwalificaties in de doelen voor de arbeidsmarktgerichte opleidingen;
- de cesuurdoelen⁶ en specifieke eindtermen voor doorstroomrichtingen.

Die eigen architectuur maakt dat de toepassing van de *principes van het kennisrijk curriculum zoals in het basisonderwijs een specifieke invulling vragen voor het secundair onderwijs*. We zien zeker mogelijkheden en kansen om die principes te integreren in het huidige kader. Het

⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. [Gedragen aanpak nodig voor kwaliteitsvolle minimumdoelen basisonderwijs. Advies over het voorstel van minimumdoelen voor het basisonderwijs](#), 11 juni 2025.

⁵ [Besluit van de Vlaamse Regering tot vastlegging van de vakken in de instellingen voor secundair onderwijs. 4 september 2020.](#)

⁶ De cesuurdoelen zijn vastgelegd in een protocol tussen de Vlaamse Regering en de onderwijsverstrekkers.

onderwijsveld engageert zich om in overleg te gaan over wat die invulling kan betekenen, in voorbereiding op de ontwikkeling en vastlegging van afgestemde doelen voor het secundair onderwijs.

4.4 Proces en invulling afstemming

De ontwikkeling van de minimumdoelen in het basisonderwijs is gebaseerd op volgende principes: de minimumdoelen zijn inclusief, eenduidig interpreteerbaar, consistent en coherent, haalbaar, toetsbaar (evalueerbaar) en kennisrijk. Vanaf schooljaar 2029-2030 zullen de eerste leerlingen met een getuigschrift basisonderwijs op basis van de minimumdoelen die ontwikkeld zijn voor de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, wetenschappen en techniek, instromen in het secundair onderwijs. Tegen die tijd moeten de doelen van het secundair onderwijs voor die disciplines afgestemd zijn op de verwachte beginsituatie van die leerlingen.

Om die afstemming vorm te geven stelt de Vlor voor om overleg te organiseren om in te schatten wat 'afstemming' kan betekenen voor de eerste graad. Daarbij moeten beide sets onderwijsdoelen – de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs en de huidige eindtermen voor de eerste graad secundair onderwijs – naast elkaar gelegd worden. Vanuit bovenstaande principes worden de verwachte overlap en lacunes ingeschat, en wordt nagegaan waar explicitering en verdieping van kennis noodzakelijk zijn. Onderwerpen in het secundair onderwijs worden vaak op een abstracter niveau ingevuld dan in het basisonderwijs. Dat moet ook in rekening genomen worden. *De onderwijsverstrekkers hebben al een eerste inschatting gemaakt die de basis kan vormen voor dat overleg.*

Tegen 2029-2030 moeten de huidige eindtermen secundair onderwijs in ontwikkelcommissies afgestemd worden volgens de principes van het doelenkader voor het basisonderwijs, vanuit een realistische inschatting van het uitstroomprofiel van de eerste cohorte leerlingen die het basisonderwijs doorlopen hebben op basis van de nieuwe minimumdoelen.

We kijken in eerste instantie naar de eerste graad secundair onderwijs, maar met oog op het geheel van het secundair onderwijs, rekening houdend met de finaliteit(en) van de studierichtingen (arbeidsmarktgericht, doorstroom en dubbel) en de invulling en verwevenheid van de onderwijsdoelen, om stapellogica te voorkomen.

4.5 Zorgvuldige communicatie

Terwijl deze afstemmingsoefening loopt, is het heel belangrijk om zorgvuldig te communiceren met het onderwijsveld over het doel en de timing van het opzet. Dat moet gekaderd zijn in het proces waarin het secundair onderwijs zich bevindt en rekening houden met wat in het basisonderwijs aan het gebeuren is. De communicatie moet duidelijk zijn over welke stappen gezet zullen worden in een zorgvuldig proces om de principes van beide kaders op elkaar af te stemmen en klaar te zijn om in te spelen op de veranderende profielen van de instroom uit het basisonderwijs. Dat is nodig om het secundair onderwijs na de voorgaande hervormingen mee te nemen in de afstemming. Ook de onderwijspartners engageren zich tot die zorgvuldige communicatie.

5 Doelen voor specifieke doelgroepen

5.1 OKAN

De Vlor waardeert het dat in de visienota expliciet aandacht wordt besteed aan de ontwikkelingsdoelen voor het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). Voor die doelen zal een versnelde prioriteit gelden aangezien ze van 2010 dateren en niet werden meegenomen bij de vernieuwing van de eindtermen secundair onderwijs. Dat was ook een expliciete vraag van de Vlor in het advies over onthaalonderwijs.⁷

5.2 Buso

De Vlor erkent het belang van inclusiviteit als criterium voor de onderwijsdoelen. In zijn advies over de toekomst van het buitengewoon secundair onderwijs (buso) wees de Vlor op het belang van gemeenschappelijke doelenkaders.⁸ Tegelijkertijd willen we benadrukken dat de structuur van het buso complexer is dan die van het buitengewoon basisonderwijs ten opzichte van het gewoon onderwijs. Het buso heeft een structuur met opleidingsvormen en fasen. Dat is een aandachtspunt in het ontwikkelproces.

6 Participatie in ontwikkel- en beslissingsproces

6.1 Wijzigingen aan de regelgeving

De visienota kondigt dit voorjaar wijzigingen aan de regelgeving aan. Het gaat met name om artikel 143 van de codex secundair onderwijs, dat geënt zou worden op de werkwijze van het basisonderwijs.

De bovenstaande visie op hoe de afstemming vorm kan krijgen, houdt volgens de Vlor in dat er *geen grote wijzigingen nodig* zijn in de regelgeving. De Vlor pleit voor een model met:

- ontwikkelcommissies die samengesteld zijn zoals ingeschreven in artikel 143 ('die ten minste bestaan uit leerkrachten uit de betrokken graad en de aansluitende graden of onderwijsniveaus, de vertegenwoordigers van het Gemeenschapsonderwijs en de verenigingen van schoolbesturen van het gesubsidieerd onderwijs en vak- en andere experts uit het hoger onderwijs'). Die samenstelling laat toe om experts inzake kennisrijk curriculum en de nieuwe minimumdoelen van het Vlaamse basisonderwijs toe te voegen;
- een overkoepelende commissie die de samenstelling van de ontwikkelcommissies weerspiegelt en als opdracht heeft de haalbaarheid te bewaken (nieuw in te schrijven in de regelgeving);
- een valideringscommissie met de opdracht die nu al ingeschreven is in art. 143 ('De valideringscommissie bewaakt de coherentie, consistentie en evalueerbaarheid van de eindtermen, uitbreidingsdoelen Nederlands, ontwikkelingsdoelen en specifieke eindtermen.').

⁷ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Sterk onthaalonderwijs door verbinding. Advies over visie en praktijk van onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs](#), 8 mei 2025.

⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Blik op de toekomst van het buitengewoon secundair onderwijs. Advies voor een nieuwe structuur in het buitengewoon secundair onderwijs met het oog op een meer inclusief onderwijslandschap](#), 16 mei 2024.

We zijn met andere woorden voorstander van een model waarbij de afgestemde doelen participatief tot stand komen, met betrokkenheid van inhoudelijke en vakdidactische expertise en op basis van een grondige kennis van de architectuur en de finaliteit van het Vlaams secundair onderwijs. De nationale en regionale systemen van het secundair onderwijs zijn internationaal veel minder goed te benchmarken dan die van het basisonderwijs.

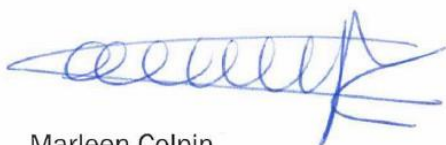
6.2 Aanbevelingen voor het vervolg van het traject

De Vlor vraagt een *doordachte aanpak en zorgvuldig besluitvormingsproces* met respect voor alle mogelijke tussenstappen, overleg en adviesverlening. Op basis van de visienota en verdere navraag bij het kabinet Onderwijs weten we momenteel niet of de Vlaamse Regering via een voorstel of ontwerp van decreet zal werken om de ontwikkelprocedure juridisch te onderbouwen. We hebben ook geen zicht op de precieze timing, wat het moeilijk maakt om bij te dragen aan de voorbereiding van het beleid en zorgvuldig te communiceren naar het onderwijsveld. Daarom is het belangrijk om een duidelijk zicht te krijgen op *de aanpak en het tijdsplan*.

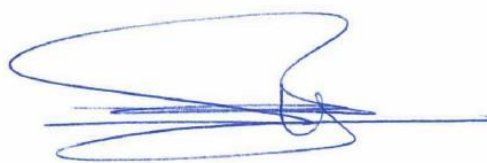
We gaan ervan uit dat de *decretale grond eerst* vastgelegd zal worden alvorens er commissies samengesteld worden en aan het werk gaan. Dat lijkt de intentie te zijn volgens de visienota. We vragen om die decretale basis vast te leggen *via een ontwerp van decreet, zodat de overleg- en adviesverplichtingen gerespecteerd worden*. De Vlor kan zich dan uitspreken over de voorgestelde maatregelen. Dat draagt bij aan een breed maatschappelijk draagvlak.

Ook voor de verankering van afgestemde minimumdoelen secundair onderwijs vragen we om met een ontwerp van decreet te werken. Als de onderwijsverstrekkers in de ontwikkeling actief betrokken worden – wat de vraag van de raad is en strookt met de huidige regelgeving – kan de advisering vanuit het onderwijsveld toevertrouwd blijven aan de Vlor. De piste met een gelijktijdige adviesvraag aan de Vlor en de onderwijsverstrekkers, zoals die gevolgd is voor het basisonderwijs, is niet wenselijk. Het is als strategische adviesraad cruciaal om op het definitieve voorstel te adviseren én daarvoor de nodige tijd te kunnen nemen.

De Vlor vraagt op korte termijn naar *transparantie* over de verdere stappen in het proces naar afgestemde doelen voor het secundair onderwijs. Die transparantie kan onder andere gerealiseerd worden door verdere verduidelijking van vragen bij de visienota, bijvoorbeeld via een toelichting aan de Raad Secundair Onderwijs.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Els Supply
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

Bronnen

[Besluit van de Vlaamse Regering tot vastlegging van de vakken in de instellingen voor secundair onderwijs. 4 september 2020.](#)

Van Droogenbroeck, F., Simon, R., Almey, K., Faddar, J., Kavadias, D., Siongers, J., Spruyt, B., Te Braak, P., & Thomas, V. (2025). *TALIS 2024 Vlaanderen*. Vrije Universiteit Brussel.

Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. [Gedragen aanpak nodig voor kwaliteitsvolle minimumdoelen basisonderwijs. Advies over het voorstel van minimumdoelen voor het basisonderwijs](#), 11 juni 2025.

Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. [Minimumdoelen met ambitie voor alle leerlingen basisonderwijs. Advies naar aanleiding van de visienota over de vaststelling van kwaliteitsvolle minimumdoelen in het basisonderwijs](#), 23 april 2025.

Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Sterk onthaalonderwijs door verbinding. Advies over visie en praktijk van onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs](#), 8 mei 2025. Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Blik op de toekomst van het buitengewoon secundair onderwijs. Advies voor een nieuwe structuur in het buitengewoon secundair onderwijs met het oog op een meer inclusief onderwijslandschap](#), 16 mei 2024.

Vlaamse Regering. [Visienota 'Afstemming van de eindtermen in het secundair onderwijs op de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs'](#), 14 november 2025.

